

تأثیر توسعه نهادهای سیاسی - مدنی بر کارآمدی نظام جامع اداری

چکیده:

نظام اداری از حیثه نفوذ و تاثیرگذاری بسیار وسیع و عمیقی برخوردار است. چنانچه آسیب‌ها و معضلات سیاسی، اداری، اجتماعی و... به حد غیر قابل حل و فشار آور بر مردم برسد دو حالت پیش می‌آید: یا بستر را برای ورود یک تهدید فراهم می‌نماید و در حالت دوم، یا اینکه خود به تهدید امنیتی تبدیل خواهد شد. عواملی نظیر عدم تناسب فرصت‌های شغلی، بحران‌های اقتصادی و خطر امحاء فرصت‌های موجود در نظام جامع اداری، عدم تناسب بین هزینه‌ها و درآمد؛ جامعه را در تشویش و دغدغه‌های مداوم قرار داده است. از سوی دیگر نظم‌گریزی، عدم جامعه پذیری و ترجیح منافع فردی و گروهی بر منافع ملی در بین نخبگان سیاسی، موجب تنش و بی‌ثباتی سیاسی جامعه می‌گردد که در صورت بی‌توجهی به حل و فصل آن با ساز و کارهای قانونی، امنیت اداری و ملی در معرض خطر قرار خواهد گرفت. ساختار نظام اداری هر کشوری، سیستم تنظیم کننده کلیه فعالیت‌ها برای نیل به هدف‌هایی است که از پیش تعیین شده است. امروزه به لحاظ شرایط داخلی و موقعیت بین‌المللی ایران، ضرورت تحول در نظام اداری کشور بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. با توجه به اینکه نظام اداری به ساختار و بنیان اجتماعی و اهداف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور وابسته است و نمی‌توان به صورت انتزاعی به آن پرداخت. لذا با توجه به تأثیر مؤلفه‌های پیش گفته به خصوص نظام سیاسی و توسعه نهادهای سیاسی بر اصلاح نظام اداری، مقاله حاضر به بررسی تأثیر توسعه نهادهای سیاسی - مدنی بر کارآمدی نظام جامع اداری می‌پردازد.

واژگان کلیدی: نهادهای سیاسی - نهاد های مدنی - توسعه سیاسی - نظام اداری

Extended Abstract

«The Impact of the Development of Political-Civil Institutions on the Efficiency of the Administrative Society System»

If the political, administrative, social, economic, and other harms and problems of any country reach an insoluble and oppressive level on the people, two situations occur: ۱- either it provides a platform for a threat to enter ۲- or it threatens itself. Security will become.

Factors such as disproportionate job opportunities, economic crises and the risk of elimination of opportunities in the comprehensive administrative system, disproportion between costs and income; It has put society in constant anxiety and concern. On the other hand, disorder, lack of socialization and preference of individual and group interests over national interests among political elites, causes political tension and instability in society, which if exposed to legal mechanisms, administrative and national security is exposed. There will be danger.

The structure of the administrative system of any country is the system that regulates all activities to achieve pre-determined goals. Today, in terms of domestic conditions and Iran's international position, the need for change in the country's administrative system is felt more than ever. Given that the administrative system depends on the structure and social foundation and cultural, political, social and economic goals of the country and can not be addressed in the abstract.

In the process of political development, the administrative system and its components have a facilitating and strategic role. One of the issues of the administrative system, which is very important in efficiency and achieving the goals and missions, is the systematic organization of organizational structures.

Developments in the field of public administration indicate that the political structure and the administrative system have an optimal role in the field of public policy in the context of mutual communication. In other words, political and administrative development are interdependent and form the heart of government.

Today, one of the most important distinguishing features of developed and developing countries is the features and characteristics of their administrative and management system; Therefore, a major part of the development and progress of any country depends on the efficiency and effectiveness of its management and administrative system.

In the process of political development, the administrative system and its components have a facilitating and strategic role. One of the components of the administrative system that is very important in efficiency and achieving goals and missions is the principled organization of organizational structures. Developments in the field of public administration indicate that politics and administration have an optimal role in the field of public policy in the context of mutual communication. In other words, political and administrative development are influenced by each other and form the heart of government.

The need to reform and create change in the administrative system of the country as a tool to achieve the goals of the Islamic Republic is one of the issues that have been considered by the Government of the Islamic Republic of Iran after the Islamic Revolution, but there are obstacles. The most important of these obstacles for experts and specialists is the non-compliance in the appointment of managers based on the principles of meritocracy and the mismatch between the expertise of the forces and the responsibilities assigned to them. In the process of political development, the administrative system plays a major role. If increasing the capacity of the political system to respond appropriately to the growing demands of society, especially the demand for equality and political participation and stability, we consider the most important indicator of political development, then the administrative system has a significant role in achieving this goal; Because despite the necessary capabilities and resources in the political system environment, it is not possible to do this in a situation where the administrative system is inefficient; Therefore, administrative development and transformation can be considered as a prerequisite for political development.

In this research, two main questions are raised; a. How can political-civil institutions contribute to the political development of the country? B. How do political-civil institutions affect the efficiency of the country's comprehensive administrative system? Following these questions, the following hypotheses are raised: Political-civil institutions with different functions such as expanding political participation, creating legitimacy for government, creating national unity and social cohesion, managing conflicts and crises, and political socialization can contribute to the country's political development. Also, political-civil institutions, by helping to spread the political awareness of the people, lead the citizens to a critical

life and solidarity and collective activity, and thus have a beneficial effect on the formation and explanation of religious and national interests and affect the efficiency of the country's comprehensive administrative system. . The purpose of this study is to investigate the relationship between the development of political-civil institutions and the performance of the comprehensive administrative system and how the harms and challenges of corruption will become a threat.

The conceptual model of the research is derived from the Delphi model and the swot technique. Delphi technique is one of the methods of group knowledge acquisition that is also used in decision making on quality issues. Delphi technique can be used in qualitative research that has an exploratory aspect and identifies the nature and basic elements of a phenomenon. The Delphi technique is a structured process for gathering information during successive rounds and ultimately group consensus. In this study, a comprehensive theoretical framework for applying the Delphi technique in qualitative research is presented.

This research is a quantitative research and in terms of data collection method is based on library-documentary and survey data. Therefore, considering the effect of the aforementioned components, especially the political system and the development of political institutions on the reform of the administrative system, the present study investigates the effect of the development of political-civil institutions on the efficiency of the administrative society system.

Keywords: Civic Political Institutions - Political Development - Administrative System

مقدمه:

در فرآیند توسعه سیاسی، نظام اداری و اجزای آن نقشی تسهیل کننده و راهبردی دارد. یکی از مسائل نظام اداری که در کارایی و دستیابی به اهداف و انجام مأموریت‌ها دارای اهمیت به سزایی است، نظامند کردن اصولی ساختارهای سازمانی می‌باشد. تحولات در عرصه مدیریت امور عمومی، بیانگر آن است که ساختار سیاسی و نظام اداری در چارچوب ارتباطی متقابل نقش بهینه‌ای در عرصه سیاست‌گذاری عمومی دارند. به عبارتی، توسعه سیاسی و اداری از یک دیگر تأثیرپذیرند و قلب حکومت را تشکیل می‌دهند (داهلستروم ۲۰۱۲، ۲۶۱).

در مورد ارتباط ساختار سیاسی و نظام اداری سه دسته نظریه مطرح می‌باشد: نظریه اول، به ارتباط متقابل این دو توجه دارد؛ نظریه دوم، بر جدایی نظام اداری و سیاسی تأکید دارد و نظریه سوم، دسته‌ای از نظریات که اولویت هر یک بر دیگری را اشاره می‌کند. (دمیر، ۲۰۱۰، ۳)

در یک چارچوب منطقی، سیاستمداران و بوروکرات‌ها مکمل هم دیگر هستند. این دو بدون این که نقش و جایگاه کلی خود را از دست بدهند، در قالب راهبردهای از پیش تعیین شده با یکدیگر تعامل و مشارکت دارند. (رحمان، ۲۰۱۵، ۳۰۰) عملکرد اداری اساساً سیاسی است و نظام اداری در بستر ساختار سیاسی شکل می‌گیرد. دغدغه اندیشمندان اداره عمومی مانند نظریه پردازان سیاسی، ایجاد یک جامعه خوب است، کارکرد (موضع) کارکنان اداری تا حدودی سیاسی هستند، حتی زمانی که سیاستمداران و مقامات ارشد مسیرهای شغلی مجزایی را می‌پیمایند. (آیشر ۲۰۱۳، ۳۷۲) در مورد شاخص‌های توسعه سیاسی نظرات یکسانی وجود ندارد. اندیشمندان مختلف شاخص‌هایی را برای توسعه سیاسی برشمرده اند (عالم، ۱۳۸۲، ۲۳۱). توسعه سیاسی علاوه بر دموکراتیک شدن حکومت و روابط سیاسی شامل معیارها و ملاک‌هایی چون کارآمدی حکومت و نخبگان سیاسی، توانمندی تشکلهای سیاسی، تعادل فرهنگ و گفتارهای سیاسی و سرانجام توانمندی شهروندان برای مشارکت هماهنگ و هم افزا در سامان دهی امور است (دلآوری، ۱۳۹۴، ۴۰۱). در این پژوهش دو سؤال عمده مطرح است؛ الف. نهادهای سیاسی - مدنی چگونه می‌توانند موجب توسعه سیاسی کشور شوند؟ ب. نهادهای سیاسی - مدنی چگونه بر کارآمدی نظام جامع اداری کشور تأثیر می‌گذارند؟ به دنبال این پرسش‌ها، این فرضیه‌ها مطرح می‌گردد: نهادهای سیاسی - مدنی با کارکردهای متفاوتی چون گسترش مشارکت سیاسی، ایجاد

مشروعیت برای حکومت، ایجاد یکپارچگی ملی و انسجام اجتماعی، مدیریت منازعات و بحران‌ها و جامعه‌پذیری سیاسی می‌توانند موجب توسعه سیاسی کشور شوند. همچنین نهادهای سیاسی-مدنی با کمک به گسترش آگاهی سیاسی مردم، شهروندان را به زندگی انتقادی و همبستگی و فعالیت جمعی سوق می‌دهند و بدین ترتیب در شکل‌دهی و تبیین مصالح دینی و ملی تأثیری سودمند بر جای گذاشته و بر کارآمدی نظام جامع اداری کشور تأثیر می‌گذارند. هدف از این تحقیق بررسی رابطه و نسبت توسعه نهادهای سیاسی - مدنی با عملکرد نظام جامع اداری است و اینکه چگونه آسیب‌ها و چالش‌های فساد اداری به یک تهدید تبدیل خواهد شد.

مبانی نظری

عملکرد اداری اساساً سیاسی است و اداره در بستر سیاسی شکل می‌گیرد. دغدغه اندیشمندان اداره عمومی مانند نظریه پردازان سیاسی، ایجاد یک جامعه خوب است. از نظر پولیت و بوکرت، کارکرد (موضع) کارکنان اداری تا حدودی سیاسی هستند، حتی زمانی که سیاستمداران و مقامات ارشد مسیرهای شغلی مجزایی را می‌پیمایند (آیشر، همان) امروزه احزاب یکی از ضروریات زندگی جوامع بشری در دوره مدرن محسوب می‌شود به طوری که یکی از مؤثرترین نهادهای تأثیرگذار بر روندهای تصمیم‌گیری و اجرائی کشور و به عنوان حلقه رابط بین مردم و حاکمیت سیاسی عمل می‌کند. در جوامع و نظام‌های سیاسی کنونی تقریباً هم اندیشی کاملی نسبت به ضرورت حزب وجود دارد و از احزاب به عنوان چرخ دنده ماشین دموکراسی یاد می‌شود (زیباکلام ۱۳۹۳، ۲). نظام‌های سیاسی بر اساس بنیادهای ارزشی و فرهنگ خاص خود شکل می‌گیرند و برای عملی کردن ارزش‌ها، ساختارها و نهادهای حکومتی مناسب خود را شکل می‌دهند. هر یک از ساختارها و نهادها، کارکردهای خاص خود را به اجرا می‌گذارند و نظام سیاسی را در تحقق هدف‌ها و ارزش‌ها یاری می‌رسانند (عسگری ساجدی، ۱۳۹۵، ۱).

در این مقاله آنچه که محور بحث می‌باشد عبارتند از: توسعه سیاسی؛ احزاب سیاسی، سازمان‌های مردم‌نهاد؛ انضباط اداری - مالی و مبارزه با فساد و سلامت اداری که در اینجا به تعریف هر کدام از آنها می‌پردازیم:

توسعه سیاسی:

لوسین پای^۱ فهرست کاملی از معانی مختلف توسعه سیاسی را گردآورد. فهرست وی شامل معانی متعدد از جمله نوسازی سیاسی، ثبات و تحول منظم به بسیج و قدرت، ساختن دموکراسی، مشارکت و بسیج توده‌ای، عملیات یک دولت ملی، شرایط سیاسی لازم برای توسعه اقتصادی بعدی از فرایند چند جانبه تحول اجتماعی و توسعه اداری و قانونی می‌شد. روبرت وارد و روستو اعتقاد دارد که توسعه سیاسی عبارت است از رسیدن به جامعه سیاسی مدرن که دارای ویژگی‌هایی چون حاکمیت شیوه عقلائی و دنیوی بر تصمیم‌گیری‌ها، تنوع و سیستم کارکردی خاص حاکم بر سازمان حکومتی، میزان بالایی از همگرایی و یکپارچگی در درون ساختار حکومتی، گستره زیاد تصمیمات سیاسی و اداری، احساس همبستگی بالا با تاریخ، سرزمین و هویت ملی کور، قرار گرفتن فنون کنترل و قضایی بر مبنای یک نظام حقوقی دنیوی و غیرشخصی و منابع محلی گسترده و دخالت در نظام سیاسی و تخصیص نقش‌های سیاسی از طریق ضابطه می‌باشد (رحیمی، ۱۳۸۷، ۷).

توسعه سیاسی علاوه بر دموکراتیک شدن حکومت و روابط سیاسی شامل معیارها و ملاک‌هایی چون کارآمدی حکومت و نخبگان سیاسی، توانمندی تشکلهای سیاسی، تعادل فرهنگ و گفتارهای سیاسی و سرانجام توانمندی شهروندان برای مشارکت هماهنگ و هم افزا در سامان دهی امور است (دلوری، همان).

چگونگی ایفای نقش و عملکرد احزاب در جوامع:

احزاب، نقش کلی بسیج عمومی و شرکت در انتخابات و همچنین رقابت با دیگر احزاب و گاه با حکومت و نیز نقشهای خاص دارند. احزاب هم از طریق عضوپذیری و هم یافتن هوادار بر مشارکت سیاسی لایه‌های مختلف یک جامعه سیاسی تأثیر مستقیم می‌گذارند. احزاب افراد نخبه یک جامعه را که دارای گرایش‌های فکری نزدیک به مرام و عقاید حزب بوده جمع کرده و با آموزش، آن‌ها را به مقامات سیاسی می‌گمارند و در

^۱ . Lucian Pye

سطح دیگر هواداران حزب را با مسائل سیاسی آشنا کرده و در کل و به ویژه در ایام انتخابات یک نوع آموزش همگانی مشارکت سیاسی برگزار می‌کنند.

احزاب علاوه بر کارکردهای نظری دارای نقشهای عملی نیز می‌باشند که از این طریق به حفظ یکپارچگی همگانی، مشارکت سیاسی انسجام درونی و تداوم کارکردهای نظام‌های سیاسی کمک می‌کنند. احزاب آگاهانه یا ناآگاهانه موجب کارکردهایی در جامعه می‌شوند و کلیه منافع برای جامعه ایجاد می‌کنند که بدون وجود حزب تصور آن ممکن نمی‌باشد. هر چند از سوی دیگر ممکن است کارکردهایی نیز داشته باشند که نه تنها منافع به همراه نداشته باشد بلکه دارای مضرات نیز باشند. (نوذری، ۱۳۸۱، ۸۸)

سازمان‌های مردم نهاد:

سازمان‌های غیر دولتی یا سمن‌ها (سازمان‌های مردم نهاد) در رایج‌ترین تعریف به سازمان‌های خصوصی اشاره دارد که برای رفع گرفتاری‌ها و آلام مردم و ارتقای سطح زندگی ایجاد می‌شوند و در کاهش معضلات اجتماعی نقش اساسی برعهده دارند سازمان‌های غیر دولتی گروه‌های داوطلبانه فردی یا سازمانی عمدتاً غیرانتفاعی هستند که معمولاً وابسته به هیچ دولتی نبوده و در سطح محلی، ملی یا بین‌المللی برای خدمت رسانی و یا سیاست‌گذاری عمومی شکل گرفته‌اند. (رازقی و لطفی خاچکی، ۱۳۹۷، ۹۷)

انضباط اداری – مالی و مبارزه با فساد:

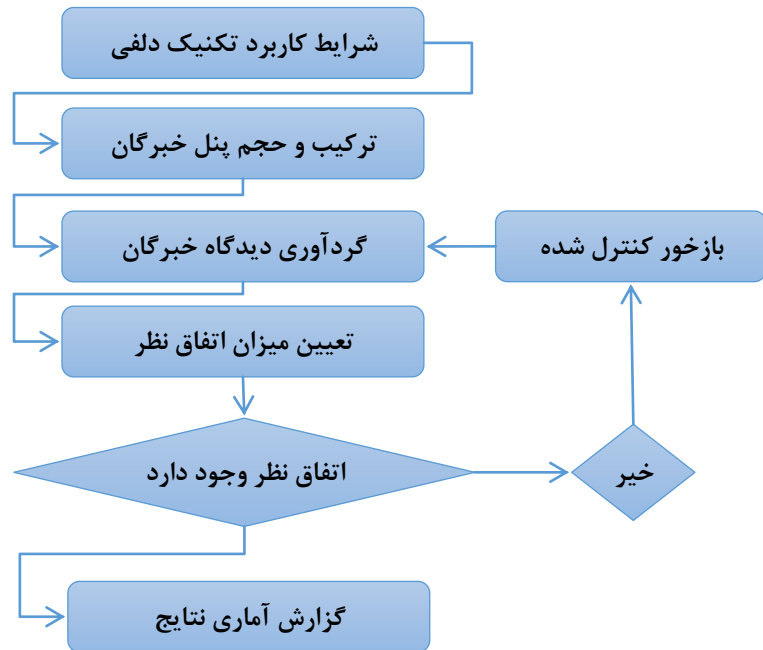
اگرچه در ساختار اداری و مالی کشورها مؤسسات زیادی به عنوان نهادهای کنترلی در بخش عمومی مأموریت دارند اما باز هم اطمینان معقولی از وجود و حاکمیت انضباط مالی در بخش عمومی در دست نیست (مبینی دهکردی، ۱۳۸۷، ۳۱). لکن در تحقق این انضباط، مبارزه با فساد الزامی است. اصولاً تعریف قابل قبول همگانی در مورد فساد وجود ندارد و در تمامی تعاریف اصولاً آنچه ارائه شده مشترک است و به نوعی هنجارشکنی و تخطی از هنجارهای اخلاقی و قانونی در عملکرد سازمانی مستخدم دولت در ارتباط با اشخاص غیردولتی است و از این روست که فساد و تعریف آن تابعی از هنجارهای مورد قبول در هر جامعه و فرهنگ می‌شود، لذا از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. بانک جهانی در تعریف فساد، آن را به معنی «سوءاستفاده از منصب عمومی برای نفع شخصی» دانسته اما وب‌گاه شفافیت تعریف جامع‌تری از فساد ارائه داده و فساد را هرگونه سوء استفاده سیاسی - اقتصادی می‌داند. فساد مالی استفاده از قدرت گروهی و عمومی برای دست آوردن افزونه یا منافع شخصی است. انحصار حکومت بر کنترل منابع عمومی و دسترسی انحصاری به اطلاعات خاص زمینه و بستر مناسبی را در جهت گسترش فساد مالی در بخش دولتی فراهم می‌کند. با توجه به تعاریف مذکور فساد مالی در بردارنده مصادیق متنوع و مختلفی است و نمی‌توان آن را به عنوان یک فعل مجرمانه واحد قرار داد (فاضلی‌نژاد، ۱۳۹۵، ۵۶)

سلامت اداری:

سلامت اداری یک واقعیت اجتماعی است که برآیند کنش‌ها و واکنش‌های مجموع کارکنان سازمان است. سازمان سالم، سازمانی است که در مبادله اطلاعات مورد اعتماد است، دارای قابلیت انعطاف و خلاقیت برای ایجاد تغییرات لازم بر حسب اطلاعات به دست آمده است، نسبت به اهداف سازمان، یگانگی و تعهد وجود دارد. حمایت داخلی و ترس از آزادی، تهدید را فراهم می‌آورد؛ زیرا تهدید به ارتباط خوب و سالم آسیب می‌رساند، قابلیت انعطاف را کاهش داده و به جای علاقه به کل نظام، حفاظت از خود را تحریک می‌کند (عباس‌زاده، ۱۳۶۹، ۶۵).

یک نظام اداری سالم، نظامی کارآفرین و شاد است که به رفاه و آسایش فکری، جسمی، خشنودی و انگیزش مثبت نیروی انسانی در کنار تولید کالا و ارائه خدمت براساس نیاز واقعی مشتری و با توجه به کیفیت و کمیت آن و سودآوری منطقی توجه دارد. دستیابی به چنین وضعیتی در صورتی امکان پذیر است که کلیه عوامل سازمان در جهت اهداف سازمان حرکت نمایند (حاجی‌خلیل، ۱۳۹۳، ۳۳). بزرگ شدن بنگاه‌ها، پراکندگی جغرافیایی و رشد فناوری، زمینه وسوسه ارتکاب تقلب در مدیران، کارکنان و افراد بیرونی مرتبط با سازمان‌ها و بنگاه‌ها را فراهم کرده است. تقلب و فساد واقعیتی است که به راحتی نمی‌توان از آن چشم پوشید؛ معضلی که موجب می‌شود سلامت نظام اداری به خطر افتد و در نتیجه هزینه کسب و کار بالا رود و فضای بی‌اعتمادی جامعه را فراگیرد (حساس یگانه، ۱۳۹۵، ۸۷).

نمودار ۱ چارچوب نظری تکنیک دلفی در تحقیقات کیفی

مدل مفهومی پژوهش برگرفته از مدل از دلفی و تکنیک SWOT است. تکنیک دلفی یکی از روش‌های کسب دانش گروهی است که در تصمیم‌گیری پیرامون مسائل کیفی نیز کاربرد دارد. در پژوهش‌های کیفی که جنبه اکتشافی دارد و شناسایی ماهیت و عناصر بنیادین یک پدیده، محور مطالعه است می‌توان از تکنیک دلفی استفاده کرد. تکنیک دلفی فرایندی ساختارمند جهت گردآوری اطلاعات در طی راندهای متوالی و در نهایت اجماع گروهی است. در این مطالعه یک چارچوب نظری جامع برای بکارگیری تکنیک دلفی در پژوهش‌های کیفی ارائه شده است. در چارچوب نظری ارائه شده به صورت روشن اصول بکارگیری و اجماع در تکنیک دلفی در تحقیقات کیفی بیان شده است. درمدل SWOT مدیریت و برنامه‌ریزی دارای سطوح گوناگونی است که راهبرد عالی‌ترین سطح آن بوده و دارای یک نگرش بلندمدت در تخصیص منابع و تصمیم‌گیری می‌باشد. نگرش راهبردی در مدیریت منابع آب با تکیه بر مجموع دیدگاه‌ها، سیاست‌ها، ساختارها و نظام‌های مؤثر در این زمینه، از پیشامدهای ناگهانی آینده و وقوع شرایط بحرانی پیشگیری می‌کند و موجب توسعه پایدار منابع خواهد شد. هدف از این تحقیق دستیابی به چگونگی رابطه و نسبت بین توسعه نهادهای سیاسی - مدنی و عملکرد نظام جامع اداری است.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها مبتنی بر داده‌های کتابخانه‌ای-اسنادی و پیمایشی است. در این پژوهش ۴۷۰ پرسشنامه الکترونیکی برای صاحب نظران و اهل فن شامل کارمندان عالی‌رتبه اساتید دانشگاه دبیران و اعضای حزب‌های سیاسی و NGOها فرستاده شده که ۱۱۷ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

بحث‌ها و یافته‌های پژوهش

نظام اداری هر کشوری، سیستم تنظیم کننده کلیه فعالیت‌ها برای نیل به هدف‌هایی است که از پیش تعیین شده است. نهادهای سیاسی در هر کشوری سیاستگذاران و واضعان خط مشی عمومی آن کشور به شمار می‌روند و نظام اداری مجری آن سیاستها و واضعان خط مشی است. آنچه که این مقاله به دنبال آن است شناسایی و فهرست نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید نظام سیاسی و اداری ایران با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده از متخصصین و کارشناسان است. در پرسشنامه از متخصصان پرسیده شد توسعه نهادهای سیاسی - مدنی چگونه موجب توسعه سیاسی کشور می‌شود؟

پاسخ آنها به این پرسش در جدول ذیل آمده است:

جدول ۱: میزان فراوانی و درصد فراوانی پاسخ دهندگان به سوال توسعه نهادهای سیاسی - مدنی چگونه موجب توسعه سیاسی کشور می‌شود؟

ردیف	سوالات	آمار توصیفی	کاملاً موافقم	موافقم	حدوداً	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	تکثر و رقابت احزاب و نهادهای سیاسی مدنی بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۳۰	۴۰	۱۰	۱۰	۱۰
		درصد فراوانی	۳۰	۴۰	۱۰	۱۰	۱۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۷۰	۳۰	۲۰	۱۰
۲	آزادی، اقتدار و نهادمدنی از وجوه مثبت نهادهای سیاسی - مدنی کشور و از ارکان اصلی توسعه سیاسی می‌باشد.	فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۱۰	۰	۰
۳	میزان فعالیت مطبوعات بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۵۰	۴۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۴۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۱۰	۰	۰
۴	میزان مشارکت مردم در انتخابات بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۴۰	۳۰	۱۰	۱۰	۱۰
		درصد فراوانی	۴۰	۳۰	۱۰	۱۰	۱۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۳۰	۲۰	۱۰
۵	بین المللی شدن حقوق شهروندی بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۱۰	۰	۰
۶	ضرورت پیوستن به ساختار جهانی بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۴۰	۴۰	۱۰	۱۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۴۰	۱۰	۱۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۲۰	۱۰	۰
۷	ایفای نقش مهم سازمانها و نهادهای مدنی در سطح جهان بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۴۰	۶۰	۳۰	۱۰	۰
۸	رشد و گسترش رسانه‌های عمومی و شبکه وسیع ارتباطات بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۵۰	۴۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۴۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۱۰	۰	۰
۹	شکل گیری جامعه مدنی جهانی بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۳۰	۳۰	۲۰	۱۰	۱۰
		درصد فراوانی	۳۰	۳۰	۲۰	۱۰	۱۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۷۰	۴۰	۲۰	۱۰
۱۰	وقوع انقلاب اسلامی در ایران به عنوان یک شگفتی ساز (تحول در گفتمان سیاسی و فرهنگی) بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	فراوانی	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۳۰	۱۰	۰

۰	۰	۲۰	۵۰	۳۰	فراوانی	مدنی شدن روابط قدرت میان دولت‌ها بر توسعه سیاسی کشور تأثیر گذار می‌باشد.	۱۱
۰	۰	۲۰	۵۰	۳۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۲۰	۷۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		

مأخذ: نگارنده

همانگونه که مشاهده می‌شود، از نظر متخصصان و کارشناسان، به ترتیب شاخص‌های زیر در موجب توسعه سیاسی کشور می‌شوند:

۱. آزادی، اقتدار و نهادمندی؛

۲. میزان فعالیت مطبوعات و آزادی آنها؛

۳. بین‌المللی شدن حقوق شهروندی؛

۴. رشد و گسترش رسانه‌های عمومی و شبکه وسیع ارتباطات؛

۵. ضرورت پیوستن به ساختار جهانی؛

۶. ایفای نقش مهم سازمانها و نهادهای مدنی در سطح جهان؛

۷. وقوع انقلاب اسلامی در ایران به عنوان یک شگفتی ساز (تحول در گفتمان سیاسی و فرهنگی)؛

۸. میزان مشارکت مردم در انتخابات؛

۹. مدنی شدن روابط قدرت میان دولت‌ها بر توسعه سیاسی کشور؛

۱۰. تکثر و رقابت احزاب و نهادهای سیاسی مدنی؛

۱۱. شکل‌گیری جامعه مدنی جهانی.

همچنین از پرسش شوندگان پژوهش خواسته شده بود که عوامل تأثیر گذار بر کارآمدی نظام جامع اداری کشور را مشخص نمایند. پاسخ آنها به این پرسش در جدول ذیل آمده است:

جدول ۲: میزان فراوانی و درصد فراوانی پاسخ‌دهندگان به عوامل تأثیر گذار بر کارآمدی نظام جامع اداری کشور

ردیف	سؤالات	آمار توصیفی	کاملاً موافقم	موافقم	حدوداً	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	تأثیرگذاری بر نهادمند کردن ضوابط سلامت نظام اداری	فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۱۰	۰	۰
۲	ارتقاء سلامت فردی و نهادی در جامعه	فراوانی	۶۰	۳۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۶۰	۳۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۴۰	۱۰	۰	۰
۳	مطالبه مناسب سازی ساختار سازمانی	فراوانی	۴۰	۴۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۴۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۲۰	۰	۰
۴	پیشنهاد برای اصلاح و بهبود برخی از رویه‌های کاری	فراوانی	۴۰	۵۰	۱۰	۰	۰

۰	۰	۱۰	۵۰	۴۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۱۰	۶۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۲۰	۳۰	۵۰	فراوانی	۵	اعمال سیاستهای تعدیل ساختاری و خصوصی سازی
۰	۰	۲۰	۳۰	۵۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۲۰	۵۰	۵۰	درصد فراوانی تجمعی	۶	تغییر در رابطه دولت-ملت‌ها و پاسخگویی به شهروندان
۰	۰	۱۰	۲۰	۷۰	فراوانی		
۰	۰	۱۰	۲۰	۷۰	درصد فراوانی	۷	شکل‌گیری استراتژی دولت حداقلی و جامعه مدنی در سایر کشورها
۰	۰	۱۰	۳۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۳۰	۵۰	۲۰	فراوانی	۸	برقراری نظام شایسته‌سالاری در انتخاباتها و انتصابها؛
۰	۰	۳۰	۵۰	۲۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۳۰	۸۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی	۹	بهبود فرهنگ عمومی و تقویت نظارت مردمی
۰	۰	۰	۲۰	۸۰	فراوانی		
۰	۰	۰	۲۰	۸۰	درصد فراوانی	۱۰	تقویت مشارکت و فعالیت بخشهای غیردولتی با رفع موانع انحصاری در فعالیت‌های اقتصادی، اجرایی و توسعه کشور؛
۰	۰	۰	۲۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۱۰	۲۰	۷۰	فراوانی	۱۱	تدوین نظام حقوقی مؤثر برای پیشگیری و مبارزه با فساد و افزایش سلامت در اتخاذ تصمیمات، اقدامات و فعالیت‌های سازمان‌های دولتی و عمومی
۰	۰	۱۰	۲۰	۷۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۱۰	۳۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی	۱۲	بهبود فرهنگ سازمانی و تقویت ارزشهای دینی و اخلاقی در رفتار سازمانی و شغلی کارکنان؛
۰	۰	۲۰	۴۰	۴۰	فراوانی		
۰	۰	۲۰	۴۰	۴۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۲۰	۶۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		

مأخذ: نگارنده

از نظر این کارشناسان، شاخص‌های زیر بر کارآمدی نظام جامع اداری کشور تأثیر گذار هستند:

۱. برقراری نظام شایسته‌سالاری در انتخاب‌ها و انتصاب‌ها؛

۲. تغییر در رابطه دولت-ملت‌ها و پاسخگویی به شهروندان؛

۳. ارتقاء سلامت فردی و نهادی در جامعه؛

۴. بهبود فرهنگ عمومی و تقویت نظارت مردمی؛

۵. اعمال سیاستهای تعدیل ساختاری و خصوصی سازی؛

۶. تقویت مشارکت و فعالیت بخشهای غیردولتی با رفع موانع انحصاری در فعالیت‌های اقتصادی، اجرایی و توسعه کشور؛

۷. تدوین نظام حقوقی مؤثر برای پیشگیری و مبارزه با فساد و افزایش سلامت در اتخاذ تصمیمات، اقدامات و فعالیت‌های سازمان‌های دولتی و عمومی؛

۸. مطالبه مناسب سازی ساختار سازمانی؛

۹. نهادمند کردن ضوابط سلامت نظام اداری؛

۱۰. بهبود فرهنگ سازمانی و تقویت ارزشهای دینی و اخلاقی در رفتار سازمانی و شغلی کارکنان؛

۱۱. اصلاح و بهبود برخی از رویه‌های کاری.

نکته مهم یافته این سؤال این است که متخصصان و کارشناسان به نظام شایسته‌سالاری اهمیت زیادی می‌دهند. لازم به ذکر است که منابع انسانی ارزشمندترین منابع سازمانها محسوب می‌شوند که با تلاش همگانی و ایجاد همگانی میان آنها و بکارگیری صحیح از آنان و دیگر اجزای سازمان می‌توان اهداف سازمانی را تحقق بخشید. این منابع دارای توانایی‌ها و قابلیت‌های بالقوه‌ای هستند که در محیط سازمانی به فعل تبدیل می‌شوند و دست یابی به این مهم نیازمند درک و شناخت کامل انسانها و فراهم کردن شرایط مناسب برای کار و تلاش است. یکی از مواردی که در این زمینه قابل بررسی است قرارداد افراد در جایگاههای مناسب با توانایی و تجارب و قابلیت آنها است؛ که این فرایند در قالب نظام شایسته‌سالاری بررسی گردیده است. سامانه شایستگی به منزله موضوعی بدیع و مجموعه‌ای پیچیده از سازو کارهایی است که می‌بایست طی فرایندی بلند مدت، علمی و سنجیده در ادارات و سازمانها استقرار یابد. لازمه شایسته‌سالاری فراهم آوردن زیر بناهای مربوطه از نظر ساختاری، نگرشی، قانونی و سازمانی است. استقرار شایسته‌سالاری در یک سازمان با شایسته‌دوستی شروع، با شایسته‌گزینی و شایسته‌پروری تکامل و با شایسته‌داری تداوم می‌یابد. در واقع اجرای شایسته‌سالاری به کوششی دراز مدت، پیگیر و مستمر برای دگرگونی اجتماعی و فرهنگی نیاز دارد. برای دگرگونی هم می‌بایست زمینه‌های مختلف به طور همزمان به کار گرفته شوند. در کشورمان لایحه شایسته‌سالاری مشتمل بر ۹ ماده در راستای اجرای ماده ۱۴۱ قانون برنامه چهارم توسعه، از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی برای طی مراحل قانونی به هیات وزیران در مرداد ماه ۱۳۸۴ ارائه شده است که این لایحه اهداف زیر را دنبال می‌کند:

۱. استقرار نظام شایسته‌سالاری

۲. ایجاد ثبات در خدمات مدیران

۳. رعایت عدالت در انتصابات

۴. کاهش تأثیر تغییرات سیاسی در انتخاب و انتصاب مدیران

مورد بعدی که مورد توجه کارشناسان قرار گرفته است مساله پاسخگویی به شهروندان است؛ پاسخگویی مسئله‌ای مهم و چالش آور است و یکی از متداولترین معیارها برای ارزیابی ((مردم‌سالاری)) خدمات عمومی، تحقق پاسخگویی عمومی است. پاسخگویی با ایجاد شفافیت موجب از بین رفتن شکاف میان مسئولین و مردم و یا حاکمیت کنندگان و حاکمیت شوندگان می‌شود. رابطه دولت و شهروندان، سیستم پاسخگویی را شکل می‌دهد که به موجب آن، سازمان‌های دولتی وظایف خود را انجام می‌دهند و شهروندان اجازه می‌دهند این وظایف انجام شوند، ولی مشروط بر اینکه وکیل از حد خود تجاوز نکند و پاسخگو باشد. لازمه دموکراسیداشتن یک سیستم پاسخگویی مناسب است. سازمان‌های دولتی، به وسیله مردم و برای مردم ایجاد می‌شوند و می‌بایست در برابر آنها پاسخگو باشند (هیوز، ۱۳۹۲) پاسخگویی یکی از ابزارهای کنترل و نظارت بر قدرت و مقابله با سوء استفاده از قدرت است. اگر قدرتها پاسخگو نباشند، یکسویه‌مستبد و فساد انگیز خواهند شد. لازمه دموکراسی، داشتن یک سیستم پاسخگویی مناسب است. سازمان‌های دولتی به وسیله مردم و برای مردم ایجاد می‌شوند و می‌بایست در برابر آنها پاسخگو باشند. فقدان پاسخگویی موجب بی‌اعتمادی و در بی‌اعتمادی دموکراسی و شهروندی مفهومی نخواهد داشت.

از پرسش شوندگان پژوهش خواسته شده بود که عوامل نارضایتی مردم و تهدید نظام اداری را مشخص نمایند. پاسخ آنها به این پرسش در جدول ذیل آمده است:

جدول ۳: عوامل نارضایتی مردم و تهدید نظام اداری

ردیف	سوالات	آمار توصیفی	کاملاً موافقم	موافقم	حدوداً	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	روند تبعیض آمیز امور در نظام اداری	فراوانی	۵۰	۴۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۴۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۱۰	۰	۰
۲	عدم تحقق برخی استانداردها و رویه‌های موجود در نظام اداری	فراوانی	۴۰	۴۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۴۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۲۰	۰	۰
۳	عدم تناسب میان تخصص نیروها و مسئولیت‌های محوله به آنان	فراوانی	۷۰	۲۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۷۰	۲۰	۱۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۳۰	۱۰	۰	۰
۴	عدم انطباق در انتصاب مدیران مبتنی بر اصول شایسته سالاری	فراوانی	۸۰	۲۰	۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۸۰	۲۰	۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۲۰	۰	۰	۰
۵	عدم وجود طول عمر مدیریتی مناسب در نظام اداری	فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۲۰	۰	۰
۶	عدم رعایت قواعد و هنجارهای اداری - اخلاقی توسط کارکنان و مسئولان در ارائه خدمات به مردم	فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۲۰	۰	۰
۷	عدم امکان انتقاد و طرح ایرادها به مدیران و مقامات مربوطه	فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۲۰	۰	۰
۸	وجود فساد شبکه‌ای با همکاری مدیران و کارکنان در سطوح مختلف	فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۲۰	۰	۰
۹	حضور برخی از دلال‌ها و واسطه‌ها در نظام اداری	فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۵۰	۳۰	۲۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۵۰	۲۰	۰	۰
۱۰	استفاده غیرقانونی از اطلاعات سازمانی	فراوانی	۴۰	۳۰	۳۰	۰	۰
		درصد فراوانی	۴۰	۳۰	۳۰	۰	۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۶۰	۳۰	۰	۰

مأخذ: نگارنده

در مقابل کارآمدی نظام جامع اداری، مساله ناکارآمدی و نارضایتی شهروندان از نظام اداری هم مطرح است. از نظر متخصصان عوامل زیر موجبات ناکارآمدی نظام جامع اداری را فراهم می‌سازد:

۱. عدم انطباق در انتصاب مدیران مبتنی بر اصول شایسته سالاری؛
۲. عدم تناسب میان تخصص نیروها و مسئولیت‌های محوله به آنان؛
۳. عدم وجود طول عمر مدیریتی مناسب در نظام اداری؛
۴. عدم رعایت قواعد و هنجارهای اداری - اخلاقی توسط کارکنان و مسئولان در ارائه خدمات به مردم؛
۵. عدم امکان انتقاد و طرح ایرادها به مدیران و مقامات مربوطه؛
۶. وجود فساد شبکه‌ای با همکاری مدیران و کارکنان در سطوح مختلف؛
۷. روند تبعیض‌آمیز امور در نظام اداری؛
۸. حضور برخی از دلال‌ها و واسطه‌ها در نظام اداری؛
۹. عدم تحقق برخی استانداردها و رویه‌های موجود در نظام اداری؛
۱۰. استفاده غیرقانونی از اطلاعات سازمانی.

اگر بگوییم یکی از مهمترین فاکتورها که ریشه در بی اعتمادی شهروندان به مدیریت برخی مدیران دارد، عدم توجه به شایسته سالاری است، بیراهه نگفته‌ایم، چراکه فقدان آن در عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، قضایی و... ناکامی صاحبان منصب را در دراز مدت در پیشبرد فعالیت‌ها به دنبال دارد و معانی استحقاق و شایستگی کاملاً زیر سوال می‌رود. از طرفی نیروی انسانی اساسی‌ترین عامل نظام اداری محسوب می‌شود و در صورت این که در کنار تخصص و مهارت وی به شایستگی‌اش بها داده نشود به خود باوری نمی‌رسد و سازمان‌های دولتی و خصوصی را بی عدالت و مبتنی بر رابطه سالاری قلمداد می‌کند، موضوعی که در حال حاضر در بسیاری از پست‌های مدیریتی ولو پست‌ها و منصب‌های کشوری و بالا مقام شاهدش هستیم و رابطه جای خود را به ضابطه داده است و نظام اداری با ناکارآمدی افرادی که نه تخصص کافی را دارند نه تجربه و نه تحصیل و هوش لازم، با بدنه‌ای ضعیف و سست و تنها بر پایه روابط خویشاوندی و دوستانه پیش می‌رود.

در این میان مساله عوامل مؤثر در توسعه نهادهای سیاسی-مدنی را نیز باید مد نظر داشته باشیم. نهاد مدنی با شکل‌گیری جامعه مدنی به وجود می‌آید و جامعه مدنی با وجود نهادهای مدنی شکل می‌گیرد. زمانی که جامعه به سمت مدرن شدن حرکت کرد، ساختارهای قدیمی کارکردهای خود را از دست دادند، به همین دلیل، باید ساختارهای جدید در جامعه ایجاد می‌شد. دوره عبور جامعه از حالت سنتی به مدرن دوره گذار نامیده می‌شود که در آن نهادهای مدنی به تدریج تشکیل شدند. در این خصوص کارشناسان مورد پرسش در این پژوهش عوامل تأثیر گذار بر توسعه نهادهای سیاسی-مدنی را مطابق جدول زیر دسته بندی کردند.

جدول ۴: عوامل مؤثر در توسعه نهادهای سیاسی-مدنی

ردیف	سؤالات	آمار توصیفی	کاملاً موافقم	موافقم	حدوداً	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	دستگاه‌های متولی همکاری و مساعدت لازم در خصوص شکل‌گیری احزاب و تشکل‌های غیر دولتی را بعمل می‌آورند.	فراوانی	۲۰	۳۰	۲۰	۲۰	۱۰
		درصد فراوانی	۲۰	۳۰	۲۰	۲۰	۱۰
		درصد فراوانی تجمعی	۱۰۰	۸۰	۵۰	۳۰	۱۰

۱۰	۲۰	۴۰	۲۰	۱۰	فراوانی	دستگاه‌های نظارتی در خصوص گزارش‌های واصله از احزاب و تشکل‌های غیر دولتی همکاری و تعامل لازم را دارند.	۲
۱۰	۲۰	۴۰	۲۰	۱۰	درصد فراوانی		
۱۰	۳۰	۷۰	۹۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۲۰	۲۰	۳۰	۳۰	فراوانی	عدم وابستگی احزاب و نهادهای مدنی به بخش دولتی در استقلال عملکردی آن‌ها تأثیر مستقیمی دارد.	۳
۰	۲۰	۲۰	۳۰	۳۰	درصد فراوانی		
۰	۲۰	۴۰	۷۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۱۰	۲۰	۴۰	۳۰	فراوانی	آزادی، اقتدار و نهادمندی از وجوه مثبت نهادهای سیاسی- مدنی کشور و از ارکان اصلی توسعه سیاسی می‌باشد.	۴
۰	۲۰	۲۰	۳۰	۳۰	درصد فراوانی		
۰	۲۰	۴۰	۷۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۳۰	۵۰	۲۰	فراوانی	دگرگونی‌های جمعیتی در ایران رشد و گسترش جمعیت جوان در ایران	۵
۰	۰	۳۰	۵۰	۲۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۳۰	۸۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۲۰	۴۰	۴۰	فراوانی	بالا رفتن سطح سواد و تحصیلات در جامعه ایران	۶
۰	۰	۲۰	۴۰	۴۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۲۰	۶۰	۴۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۱۰	۵۰	۴۰	فراوانی	شکوفای شدن فضای عمومی در جامعه (افزایش رسانه‌ها، وجود رسانه‌های فرامرزی و بین المللی، اینترنت)	۷
۰	۰	۱۰	۵۰	۴۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۱۰	۶۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۲۰	۳۰	۳۰	۲۰	فراوانی	شکل‌گیری جنبشهای اجتماعی جدید	۸
۰	۲۰	۳۰	۳۰	۲۰	درصد فراوانی		
۰	۲۰	۵۰	۸۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۱۰	۱۰	۱۰	۴۰	۳۰	فراوانی	تلاش نهادها برای رقابت با نهادهای دیگر نه حذف آنها.	۹
۱۰	۱۰	۱۰	۴۰	۳۰	درصد فراوانی		
۱۰	۲۰	۳۰	۷۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۰	۱۰	۴۰	۵۰	فراوانی	توجه به امر آموزش به منظور مقابله با موانع سنتی و فرهنگی موجود در جامعه.	۱۰
۰	۰	۱۰	۴۰	۵۰	درصد فراوانی		
۰	۰	۱۰	۵۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		
۰	۱۰	۴۰	۳۰	۲۰	فراوانی	شکل‌گیری استراتژی دولت حداقلی و جامعه مدنی در سایر کشورها	۱۱
۰	۱۰	۴۰	۳۰	۲۰	درصد فراوانی		
۰	۱۰	۵۰	۸۰	۱۰۰	درصد فراوانی تجمعی		

مأخذ: نگارنده

از نظر متخصصان عوامل زیر در توسعه نهادهای سیاسی- مدنی مؤثر هستند:

۱. توجه به امر آموزش به منظور مقابله با موانع سنتی و فرهنگی موجود در جامعه

۲. شکوفای شدن فضای عمومی در جامعه (افزایش رسانه‌ها، وجود رسانه‌های فرامرزی و بین المللی، اینترنت)

۳. بالا رفتن سطح سواد و تحصیلات در جامعه ایران

۴. توجه به امر آموزش به منظور مقابله با موانع سنتی و فرهنگی موجود در جامعه

۵. تلاش نهادها برای رقابت با نهادهای دیگر نه حذف آنها

۶. عدم وابستگی احزاب و نهادهای مدنی به بخش دولتی در استقلال عملکردی آنها تأثیر مستقیمی دارد

۷. آزادی، اقتدار و نهادمندی از وجوه مثبت نهادهای سیاسی - مدنی کشور و از ارکان اصلی توسعه سیاسی می‌باشد

۸. شکل‌گیری استراتژی دولت حداقلی و جامعه مدنی در سایر کشورها

۹. دگرگونی‌های جمعیتی در ایران رشد و گسترش جمعیت جوان در ایران

۱۰. شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی جدید

۱۱. دستگاه‌های متولی همکاری و مساعدت لازم در خصوص شکل‌گیری احزاب و تشکل‌های غیر دولتی را بعمل می‌آورند

۱۲. دستگاه‌های نظارتی در خصوص گزارش‌های واصله از احزاب و تشکل‌های غیر دولتی همکاری و تعامل لازم را دارند.

نتیجه‌گیری:

نظام اداری را می‌توان به عنوان یک دستگاه حاکمیتی مرتبط با بدنه مردمی کشور در نظر گرفت که از حیثهٔ نفوذ و تأثیرگذاری بسیار وسیع و عمیقی برخوردار است. مهم‌ترین کارکرد این نظام را می‌توان در تنظیم کلیه فعالیتها برای نیل به هدف‌های از پیش طراحی شده دولت‌ها خلاصه نمود. در حقیقت تمامی تصمیمات و برنامه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دولت یا نظام سیاسی حاکم بدون پشتیبانی نظام اداری تحقق‌پذیر نیست. امروزه یکی از مهمترین وجوه تمایز کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، ویژگی‌ها و خصیصه‌های نظام اداری و مدیریتی آنهاست؛ بنابراین بخش عمده‌ای از توسعه و پیشرفت هر کشوری، وابسته به کارایی و اثربخشی مدیریت و نظام اداری آن می‌باشد.

در فرآیند توسعه سیاسی، نظام اداری و اجزای آن نقشی تسهیل‌کننده و راهبردی دارد. یکی از اجزای نظام اداری که در کارایی و دستیابی به اهداف و انجام مأموریت‌ها دارای اهمیت به‌سزایی است، سازمان‌دهی اصولی ساختارهای سازمانی می‌باشد. تحولات در عرصه مدیریت امور عمومی، بیانگر آن است که سیاست و اداره در چارچوب ارتباطی متقابل نقش بهینه‌ای در عرصه سیاست‌گذاری عمومی دارند. به عبارتی، توسعه سیاسی و اداری از یک دیگر تأثیرپذیرند و قلب حکومت را تشکیل می‌دهند.

بی‌توجهی به خواسته‌های عمومی و فساد در نظام اداری، مشروعیت و کارآمدی دولت‌ها را در بلندمدت تهدید می‌کند؛ عامل شکست سازمان‌ها در محیط است و ادامه حیات و بقای آنان را با مشکل مواجه می‌سازد. نظام اداری هر کشوری، سیستم تنظیم‌کننده کلیه فعالیت‌ها برای نیل به هدف‌هایی است که از پیش تعیین شده است. نهادهای سیاسی در هر کشوری سیاست‌گذاران و واضعان خط مشی عمومی آن کشور به شمار می‌روند و نظام اداری مجری آن سیاستها و واضعان خط مشی است. ضرورت اصلاح و ایجاد تحول در نظام اداری کشور به عنوان ابزار تحقق اهداف نظام جمهوری اسلامی از مواردی است که پس از انقلاب اسلامی مورد توجه دولت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است اما در این موانعی وجود دارد. مهم‌ترین این موانع از نظر کارشناسان و متخصصان عدم انطباق در انتصاب مدیران مبتنی بر اصول شایسته‌سالاری و عدم تناسب میان تخصص نیروها و مسئولیت‌های محوله به آنان می‌باشد. در یک مسیر تاریخی به ویژه در تاریخ معاصر کشورمان به عواملی چند بر می‌خوریم که در حقیقت موانع برقراری اصل شایسته‌سالاری در ایران بشمار می‌آیند. در بین این موانع می‌توان به مقولاتی چون تبارسالاری، جناح‌بازی، باند بازی، فقدان روشهای قانونمند در نظام استخدام فراهم نبودن بستر مناسب برای پرورش افراد شایسته، فقدان احزاب سیاسی کار آمد اشاره کرد.

بی شک مهمترین علت شکست برنامه‌ها در کشورمان این است که این برنامه‌های توسعه بر اساس مدل‌های اقتصاد سنجی طراحی شده و لی نقش افراد و مدیران و اقتصاددانان شایسته در آنها بسیار محدود بوده و هیچ نظارت علمی و دقیق و همچنین اندازه‌گیری میزان شایستگی افراد در اجرا وجود نداشته است؛ و اغلب به این دلیل برای پست‌های مورد نظر انتخاب شده‌اند که از فیلترهای گزینشی خاصی عبور کرده‌اند و یا دارای خصوصیات ظاهری خاصی بوده‌اند و یا در اجتماعات خاصی شرکت می‌نمایند. بر این اساس در اولین اقدام باید موانعی که مانع رشد شایستگی در کشور است برداشته شود. کارآیی هر سازمان به نحوه مدیریت و کاربرد صحیح منابع انسانی آن وابسته است و سازمانی موفق است که با استفاده از مدیران مجرب، توان دستیابی به اهداف خود را داشته باشد. انتصاب افراد شایسته در جایگاه‌های مناسب با توانایی، تجارب و قابلیت‌های آنها فرایندی است که در قالب نظام شایسته‌سالاری بررسی می‌شود.

در عین حال در فرایند توسعه سیاسی، نظام اداری نقش عمده‌ای را ایفا می‌کند. اگر افزایش ظرفیت نظام سیاسی برای پاسخگویی مناسب در قبال تقاضاهای فزاینده جامعه، به ویژه درخواست برای برابری و مشارکت و ثبات سیاسی مهم‌ترین شاخص توسعه سیاسی بدانیم، در این صورت نظام اداری نقش بسزایی در تحقق این هدف دارد؛ زیرا با وجود توانایی‌ها و منابع لازم در محیط نظام سیاسی، در شرایطی که دستگاه اداری فاقد کارایی باشد، انجام دادن این مهم مقدور نیست؛ بنابراین توسعه و تحول اداری را می‌توان پیش نیاز توسعه سیاسی تلقی کرد.

منابع:

۱. حاجی خلیل، محمد و رستم نیا، محمد، ۱۳۹۳، "فساد اداری در مقابل سلامت اداری، با نگاهی به ایران"، سومین همایش علوم مدیریت نوین، گرجان، صص ۳۷-۲۷

۲. Haji Khalil, Mohammad And Rostamnia, Mohammad, ۲۰۱۴, "Administrative Corruption Vs. Administrative Health, With The View Of Iran", Third Conference On Modern Management Sciences, Gorgan, pp ۳۷-۲۷

۳. حساس، یگانه، یحیی، ظهیر، مصطفی، غفاری، زهرا، ۱۳۹۵، "بررسی نقش نظارتی حسابرسان و ارتقاء سلامت نظام اداری"، فصلنامه علمی و پژوهشی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال پنجم، شماره ۱۸، صص ۹۳-۸۳

۴. Hasas, Yeganeh, Yahya, Zahir, Mostafa, Ghaffari, Zahra, ۲۰۱۶, "Study Of The Supervisory Role Of Auditors And Promoting The Health Of The Administrative System", Scientific And Research Quarterly, Accounting And Management Auditing Knowledge, Fifth Year, No. ۱۸, pp ۹۳-۸۳

۵. دلآوری، ابوالفضل، ۱۳۹۴، "الگوی کلاسیک توسعه سیاسی"؛ نگاهی به تجربه اروپای غربی فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه اجتماعی، شماره ۲۲، بهار، صص ۳۸-۱

۶. Delavari, Abolfazl, ۱۳۹۴, "The Classical Model Of Political Development"; The View Of The Western European Experience Quarterly Journal Of Social Planning And Development, No. ۲۲, Spring, Pp. ۳۸-۱

۷. رازقی، نادر و لطفی خاچکی، بهنام، ۱۳۹۷. تحلیل جامعه شناختی چالش‌های بقا و پایداری سازمان‌های مردم نهاد فعال در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ با تاکید بر رابطه آنها با دولت. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، دوره پنجم، شماره ۱۱، صص ۱۲۲-۹۳

۸- Razaghi, Nader & Lotfi Khachaki, Behnam, ۱۳۹۷, Sociological Analysis Of The Challenges Of Survival And Sustainability Of Ngos Active In The Field Of Social Harms, Emphasizing Their Relationship With The Government, Sociology Of Social Institutions, The Fifth Period, No ۱۱, pp ۹۳-۱۲۲

۹. رحیمی، حسین، ۱۳۷۸، "نقش احزاب در توسعه سیاسی و امنیت ملی"، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره چهارم، صص ۱۴۶-۱۲۷

۱۰. Rahimi, Hossein, ۱۹۹۹, "The Role of Parties in Political Development and National Security", Quarterly Journal of Strategic Studies, No. ۴, pp ۱۲۷-۱۴۶

۱۲. زیبا کلام، صادق، ۱۳۹۳، احزاب سیاسی و نقش آن در توسعه سیاسی ایران؛ مطالعه موردی انتخابات، فصل نامه تخصصی علوم سیاسی، سال دهم، شماره ۲۹، صص ۲۸-۷

۱۳. Ziba kalam, sadegh, ۱۳۹۳, Political Parties and Their Role in Iran's Political Development: A Case Study of Elections, Political Science Quarterly, Tenth year, No ۲۹, pp ۷-۲۸

۱۴. عالم، عبدالرحمن، ۱۳۸۲، "بنیادهای علم سیاست"، نشر نی، تهران

۱۵. Alam, Abdolrahman, ۱۳۸۲, "Foundations of Political Science", Tehran, Ney Publishing

۱۶. عباسزاده، میرمحمد، ۱۳۶۹، "حرفه معلمی و رضایت شغلی"، فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱، صص ۷۴-۵۸

۱۷. Abbaszadeh, Mir Mohammad, ۱۹۹۰, "Teacher Profession and Job Satisfaction", Quarterly Journal of Education No. ۱, pp. ۷۴-۵۸

۱۸. عسگری ساجدی، محمد، ۱۳۹۵، "تأثیر توسعه نهادهای سیاسی بر تحول نظام اداری" عصر ما در بررسی دیدگاههای طیف راست سنتی، سال اول، شماره ۷، صص ۳۰-۱

۱۹. Asgarisajedi, Mohammad, ۱۳۹۵, The Impact of the Development of Political Institutions on the Evolution of the Administrative System "Our Age in Examining the Views of the Traditional Right Spectrum, first year, Nov, pp ۱-۳۰

۲۰. فاضلی نژاد، جواد، ۱۳۹۴-۱۳۹۵، "الگوی مطلوب مالی نظارت برون قوه‌ای بر بودجه در ایران با مطالعه تطبیقی فرانسه، آمریکا و انگلستان"، رساله دکتری، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده حقوق

۲۱. Fazalienja, Javad, ۲۰۱۵-۲۰۱۶, "The favorable financial model of extra-budgetary supervision in Iran with a comparative study of France, the United States and the United Kingdom", PhD thesis, Shahid Beheshti University, Faculty of Law

۲۲. مبینی دهکردی، ساسان، ۱۳۹۷، "بررسی تأثیر عملکرد دیوان محاسبات استان در کاهش موارد عدم رعایت قوانین و مقررات مالی توسط مسئولین دستگاه‌های اجرایی از دیدگاه مدیران و کارشناسان مالی استان، چهارم‌حال و بختیاری" موسسه آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی استانداری، کارشناسی ارشد، رشته مدیریت دولتی

۲۳. Mobini Dehkordi, Sasan, ۱۳۹۷, "Study of the effect of the performance of the Provincial Court of Accounts in reducing cases of non-compliance with financial laws and regulations by executive officials from the perspective of managers and financial experts of the province, Chaharmahal and Bakhtiari" Training and Research Institute Master's degree, Public Administration

۲۴. نوذری، حسینعلی، ۱۳۸۱، احزاب سیاسی و نظام‌های حزبی، نشر گسترده، تهران

۲۵. Nozari, Hossein Ali, ۱۳۸۱, "Political Parties and Party Systems" First Edition – Gostarde Publication, Nashr gostaredeh. Tehran

۲۶. هیوز، اون، ۱۳۹۲، مدیریت دولتی نوین، ترجمه سید مهدی الوانی، انتشارات مروارید، تهران، چاپ چهاردهم

۲۷. Hiouz, Aven, (۱۳۹۲), Newgovernmentmanagement, Translation, Mehdi Alvani, Tehran, Morvarid, Fourteenth Edition.

۲۸. Dahlstrom, C. (۲۰۱۲). Politics and administration, In Peters & Pierre (Ed), The Sage Handbook of Public Administration, (pp. ۳۶۱-۳۶۸), SAGE Publications Ltd.

۲۹. Demir, Tansu. (۲۰۱۰). Politics and Administration: Rewiew of Research and Some Suggestions, University of Illinois at Springfield Department of Public Administration Public Affairs Center.

۳۰. Eicher, Angela. (۲۰۱۳). Relation Between Administration And Politics, Published Originally In German.

۳۱. Sayadur Rahman. (۲۰۱۵). Politics- Bureaucracy Relation, Governance And Development In Bangladesh: The Case Of Local Governance.

